

Владимир Б. Перић

У ПОТРАЗИ ЗА ЧОВЕКОМ, У ВРТЛОГУ СОПСТВА

(Драган Бошковић: *Breaking the Waves*, Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, Краљево, 2019)

Бесомучно, непрекидно кретање по маргинама и текстовима, путовања кроз себе и у себи, меандрирања по градовима-лабиринтима, корачања у регистру rock'n'roll-a, софистицираног панка, успињање од сопства до Бога/Богородице и спуштања назад, представљају колоплет транзиција и трансација које Бошковићево лирско „ја“ преваљује лемећи таласе мора у коме егзистира. Ломљењем херменеутичког печата којим отпочињемо дешифровање песничког света збирке *Breaking the Waves* сусрећемо се са музичким слојем који нас упућује да је ова, последња Бошковићева књига, заправо незванични трећи део трилогије коју чине претходне две: *The Clash* и *Ave Maria!* Снажан андрогински ли(р)с(к)и субјект Пети Смит отвара прву од једанаест „нумера“ у овој књизи. Песма „Gloria“ сведочи о отпору систему који захтева послушност, како религијску тако и политичку и поетичку. Песник изриче кроз уста оних који већ јесу појачивачи, транзистори; они су за микрофоном, они су иза камера филма Ларса фон Трира *Breaking the Waves*, они се боре за своју голу љубав, за право да лутају животом и да од њега узимају оно што је најјаче, оно што је најбоље, макар и по цену сопственог уништења.

Музички спектар света предметности Бошковићеве поезије, разложен кроз конкретно читање у дискурсу који се плете, показује ономапопејску, цитатну, динамичку, агогичку и ритмичку линију. Звук пробија семантичке могућности текста као визуелног објекта и своје емотивно досезање проналази у ономапопејским протезама: „срце јој је звонило: / динг-донг, динг-донг, / држала је себе у наручју, / послушничка шапат, само понављала: / Глорија“ („Глорија“). Песничка вртоглавица, бахантски *ilinx*, обузима Бошковићево певање које, попут слагања таласа, интерферира са прожимајућим композицијама у самом бићу песника док пише. То се осећа како на плану форме (све брже и краће строфе) тако и на плану садржаја уводне песме која се завршава са четири пута рефренски поновљеним дистихом „Glooooooogia, / ЏИ-ЕЛ-ОУ-АР-АИ-ЕИ! (4X)“. Ова поезија није само за читање, она је за извођење, она разбија медијске оквири у које је поезија зазидана, она хоће да изађе напоље, међу људе, она вршти, она зове, она је урлик усред свеопште усамљености и мртвих текстова које нико не чита.

Кроз Бошковићеву поезију и у овој књизи имплицитно пулсира Дејвид Боуви: „Смеје се, / тотално свестан себе, / зуби, очи различите боје, / манир, / косица, покрет руком, / струк, / ципеле, / даса“ („16.03“) као и визуелно уклапање у панкскултуру („Офарбан сам у црвено, / идем одлучно градом, / Ротердам, на пример“, песма „Вртим се укруг“).

Аутобиографија се преплиће са комадићима биографија рокера сливеним у море текста („Мушкобањаста, жгољава девојчица, / (...) ушуњала се у град. / Њујорк, 1967. или било које друге године... / Она“) („Глорија“). Тај је својеврсни музичко-филмски Textland који се простире пред нама, обухвата цитатну плејлисту у којој се налази и Нене Чери, Јусу Н’Дур, Дејвид Линч, Матео Жил и Ларс фон Трир, а када загребемо интермеца у филму по коме збирка носи назив наћи ћемо Mott the Hoople, Python Lee Jackson, Jethro Tull, Procol Harum, Леонарда Коена, Елтона Џона, Deep Purple, и такође, Дејвида Боувија, те се тако наша путовања/археологија по музичким референцама може отегнути у бескрај/бездно.

Побуђен и вртложни песнички израз настаје из игре, из урнебесно осмишљеног дар-мара. Споља гледано, она није уређена, није *ludus*, она је *paidia*, из које избија она елементарна потреба за лармом и журњавом. Пулсирајући ентелехијски, непрекидно, он слави живот и резултат је бивствовања за поезију и музику: „Све на свету постоји да би се написала књига. Вероватно поезије“ („Глорија“). Креативни хаос који ритмично пулсира кроз збирку видљив је кроз прерушавања, кроз мимикрију лирских субјеката и не само њих. Музика се прерушава у поезију, поезија у филм, филм у сликарство, сликарство опет у поезију: „али није се плашила, / препознавала се у телу жена из ‘Плаве фазе’ Пабла Пикаса / позирала испред огледала / имала маље испод пазуха“ („Глорија“). Ентропични поетски кадрови смењују се брзо, резови су кратки, шокирајући, линчовски: „Ослушните само звук у причи о сну, / Нема радње, тек мозаик визуелних стихова, / само чулност, чулност, материја, тканина, гримаса... / Грчка трагедија, велико чекање, митолошки цвет“ („Gotta light?!“). Читајући/слушајући последњи Бошковићев песнички албум схватамо да смо заједно са њим заробљени, не само у тамници језика, већ у тамници уметности: у филму, у музици, у литератури и да ритам читања носи читаоца као што је и ритам писања носио самог писца можда и брже него што је и он сам хтео. То је вертиго међу корицама који не посустаје.

У расплитању сложених мисаоних токова збирке јагодицама прстију, слепи пред значењем, спознајемо да певајуће „ја“ са идентитетом песника-у-настајању, песника-у-потенцијалу, призива, претпоставља, даје могуће рецепције: „А писали бисте ми: / ‘Читао сам вашу песму, / скромна је, али не зато што не умете боље, / већ зато што сте написали нешто што не знам шта је, / нешто бескрајно, лепо и чисто, / да сам се осетио бескрвним.’“ („Када бих био песник“). Песма је ентитет који се откида од сопства које је пише, она се откуцава сама, она звони попут звона на крају филма *Breaking the Waves*, она обзнањује свој долазак. Песма је дух који излази из душе поете кроз његове јагодице прстију.

Бошковићева поетика није кабинетска, идејна, без душе, савршена, дучићевска: „Прочитах Дучићев идиотски опис Библије, / па ми дошло да их као трговце / све растерам на њиховим страшним међама;“ („Јерусалим, Москва, Маргарита“). Дадаистички поетски отклон, са импулсом сродним изјави Драгана Алексића: „Дучићу, одрежите нос!“ (текст „Дадаизам“), неочекивана је дуж коју повлачимо између Бошковића и даде. Потреба за слободом у односу према системској крутости – и оној уметничкој, и оној академској и оној образовној и оној која се најшире односи према култури, покретач је и акцелератор и Бошковића, а и саме историјске даде. И не заборавимо

још једну ствар – оба елемента о којима говоримо манифестују се преко уметности, а заправо проистичу из филозофије – дадасофије односно комплекса филозофа где се налази левиначовска брига за Другог, хајдегеријански однос битка и времена, слотердајковски цинизам. Буран израз који обележава певајуће идентитете заправо је дубоко промишљен пре но што се у писаној речи отелотворио. Потреба да се заустави време заправо је дадаистички презентизам: „Сат је стао у 16.03. / Да, у 16.03... / Види! / Крај. / Никада, никада више нека се не покрене, никада. / Само да останемо ту, заувек, слепи мачићи, / да једемо пез и играмо кликере“ („16.03“). Потреба да се буде дете, да се буде заштићен, потреба да се игра је такође на линији даде.

Носталгија за топлином која избија из дечје игре је река у коју се песник стално враћа јер око нас је заправо дистопијска информативна зјапећа пустилина у коме нема ко коме да се обрадује ни ко кога искрено да загрли: „а другари су туговали, на зидићу, испод платана, / на углу наше улице, / и Смиља, Пеђа, Пеки Гумени, / и имали смо хардкор бенд, / 'Stress', па 'Codex of Death', / и урлао сам: 'Крици бола, немоћи, / одјек у пустоши, / тишина убија, / снага одјека'" („Дечак“). Заштита, тачније безбедни оквири око тог детињства, тог необузданог дечаштва иде преко фигуре мајке и фигуре оца, преко Богородице и Бога: „Бог је режао мојим устима, мојим гласом: / 'Ти мали, неваљали Гале!' / а затим умилним: 'Мир теби, полупано дете Божије!'" („Дечак“). Херменеутички круг који креће од ове тачке, од ове песме, иде преко поменутог примера песме као предмета који се дури, до протагонисткиње филма *Breaking the Waves*, Бес Мек Нил, у песми „Када бих био песник“: „рекла би: 'Уф... Дер мјузик!' / а када би је Бог, њеним уснама, гласом, грдио: / 'Ти, мала, неваљала Бес!' / одговорила би му: / 'Њњњњ!'“

Јуродивост лирског идентитета, његов стазис *enfant terrible*-а, заправо је једно безазлено, надасве људско огољавање, потреба за присношћу са свима, са маргинама посебно (сетимо се болне љубави просјачког пара из збирке *The Clash!*). Лирски *homo viator* чији је радијус кретања огроман, и креће се од Новог Сада, Темишвара, Венеције, Монце, Атине, Пуле, Анконе („Дечак“), Сијене, Калуте („Празних џепова“), Лондона („И опет, и још једном, и заувек“), Ротердама („Вртим се укруг“) заправо жели само једноставну и просту, можда недостижно чисту блискост: „Видео сам и гора места, / видео сам и боља, / виђао људе, жене, нека бића, / којечега сам се нагледао... / А све што сам желео била је пријатељска рука, / да ме подигне са дна, из мене самога, из лепоте / Да ми ноћу, док изнова падам у сан, / само принесе гутљај воде“ („Гутљај воде“).

Трагање за изгубљеном људскошћу задобија у поезији Драгана Бошковића ескапистички тембр. Путовање у свет снова, у свет филмова, негде-иза-дуге, заправо је дечје тражење одговора на питање где је пријатељ. И зато у песми „Писала би ми усред ноћи“ фигурира (не)могући дијалог Галета и Дороти и зато се у песми „И опет, и још једном и заувек“ појављује Алиса са којом сви, укључујући и Галета, срећно падају у рупу и одлазе у Оз. И зато ова хетеротопија и зато ова ахронија, јер све је сада и све је одмах и све је заувек. Животна и књижевна игра које лирско „ја“ игра у свом бивствовању иде у правцу измишљања жуђених одговора на животна питања где трансценденција остаје нема. У тој игри, где се утешност не може пронаћи, човек је дифреновски „плен онога што га превазилази“. Због тога и треба да побегне у лирску утопију коју ће сам створити, ломећи таласе и ломећи-се-кроз-таласе.